

ZAL JE TERUGKOMEN

REGINALD VERHOFSTEDE

Zal je terugkomen?

Copyright © 2026 Reginald Verhofstede
Eerste druk

Auteur: Reginald Verhofstede
www.zaljeterugkomen.be

Redactie: Karel Michiels
Eindredactie: Daniel Struys (Linguaservice)
Eindcorrectie: Jacqueline Reit (STOER tekst & creatie)
Proeflezers: Barbara Struys, Stef Franck

Copyright illustratie:
© 2025, Ikiru bv – inkttekening '*Jong*' (2012) van Koenraad Tinel
Quote: Ilse De Block, opvoedingslijn.be

Vormgeving: Coco Bookmedia, Amersfoort
Foto auteur: Muriel Grégoire
Druk & Bindwerk: Drukkerij Wilco, Amersfoort
Uitgeverij: 't Binhof i.s.m. De Vrije Uitgevers

ISBN: 978-90-9041-308-2
NUR: 301

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Ook tekst- en datamining van deze uitgave is zonder schriftelijke toestemming van de uitgever niet toegestaan.

Voor Granny

“Wij zeggen vaak dat ouders moeten
blijven proberen. Niet opgeven.

Ieder kind, hoe afwijzend ook, wil slechts
één ding: geef mij niet op.”
– Ilse De Block

Proloog

De gong luidt drie keer. De vrouw naast mij staat recht en maakt met gevouwen handen een buiging naar het kleine altaar. Ze draait zich om en wandelt voetje voor voetje rond in de turnzaal. Ik volg het ritueel, maar geraak achterop. Alsof ik met een scheepstouw over mijn schouder door los zand vooruit probeer te kruipen. Mijn verdriet is te groot.

Ik ga bij het open raam zitten en staar naar buiten. Het enige wat ik rond mij gewaar word, is het schuifelen van kousen op de zachte vloer. Soms stopt het geschuifel. Zouden ze stilstaan en naar mij kijken? Een wolk vaart langzaam voorbij. Er waait een zachte bries door het raam.

De klapdeuren van de zaal slaan open en dicht, als een zwaar kattenluik. Het schuifelen wordt minder. Het straatlawaaï lost op in de ruimte. Alles wordt stiller. Niet de eenzame stilte van een lege gang. Maar een stilte die ruimte maakt.

Edel komt naar me toe. Ik herken zijn rustige stap. Hij gaat zitten en kijkt mij aan.

‘Hèhè,’ zucht hij. ‘Hoe was het voor jou, Tim?’

In zijn blik rust meer vriendschap dan nieuwsgierigheid. Ik kijk naar de grond, zoek redding tussen mijn stoelpoten, maar vind niks anders dan de kale vloer van de turnzaal. Er is niets om te doen. Niets om me af te leiden. Niets om te verzetten.

‘Daar zat mijn duif,’ wijs ik naar de dakrand.

Edel kijkt en luistert.

‘Ik vond haar op weg naar school. Ik wilde haar redden. Ik wilde helpen.’

Ik voel me breekbaar, durf niet op te kijken. Edel ziet het aan het trillen van mijn lip. Hij ziet het aan het beven van mijn handen.

‘Ik heb het lastig.’

‘Je doet het goed,’ zegt hij met een zachte glimlach.

‘Ik wilde helpen,’ fluister ik opnieuw en ik voel het bonzen van mijn hart in mijn hals. Voor mij ligt plots een eindeloze vlakte van duinen en zand, bedekt met dicht struikgewas, daar doorheen smalle zandwegen. Ik ruik een houtvuurtje en hoor opnieuw het aanhoudende bedelen om water.

‘In Somalië moesten we voedseltransporten beveiligen,’ vertel ik aarzelend. ‘Elke dag verzamelden zich rond ons bivak mensen bij wie je de ribben onder de huid kon tellen. Telkens als we op patrouille vertrokken, reikten hun handen uit, bedelend om water. Op een dag stond er een man aan de prikkeldraad. Hij droeg een pak opgerolde doeken in zijn armen en smeekte mij om dichterbij te komen. Ik dacht dat hij iets wilde ruilen voor voedsel. Ik pakte mijn geweer en maande hem aan om op te hoepelen. Maar hij bleef staan en hoe dichterbij ik kwam, hoe harder ik het kleintje hoorde roepen. De man knielde voor mijn voeten, keek mij met bloeddoorlopen ogen aan en legde de opgerolde doeken op de grond. Hij knoopte de doek los en ik meende de stank van bedorven vlees te ontwaren. Ik wilde de man een schop geven en weggagen. Maar toen zag ik tussen de vuile doeken het kwetsbare lijfje van een baby. De man keek me aan, met tranen in de ogen. Hij draaide het kleintje op zijn buik en stak zijn bevende hand naar mij uit. Over de donkere biljetjes van het ventje spreidde zich een slijmerige korst uit die wat had van aangebrande toast.’

‘Ik deed via mijn radio een oproep voor een dringende evacuatie, maar de helikopters mochten niet vliegen. Ik zei tegen de man dat hij het kleintje op onze eettafel moest leggen en gebaarde dat hij aan de deur moest wachten. Soldaat Joren, onze verpleger, dook in zijn EHBO-tas en vond een scherp pincet. Hij plukte aandachtig stukjes uit de korst, als was hij mieren aan

het verzamelen. Het ventje schreeuwde en trapte uit alle macht. De dikke spartelende voetjes die voor niets door de lucht zwommen.'

Er parelt zweet op mijn trillende lip, ik veeg het weg. Ik moet verder.

'Joren verloor steeds meer grip op zijn pincet. Tot hij zijn bevende hand bij de pols moest vasthouden. Niemand kon of wilde overnemen en toen hebben we de gapende wonde ingevet met witte zalf en het kleintje terug in die vuile doeken gedraaid.'

Ik kan niet rechtop blijven zitten. Het voelt alsof iemand mij een knie in de rug drukt. Edel luistert zonder een woord te zeggen. Ik vouw mijn armen rond mijn borst en verberg de schaamte over mijn natte oksels. Edel kijkt en wacht. Ik vrees zijn oordeel. Zijn mening. Het gulzige vragen naar meer details.

'Hoe was dat voor jou, Tim?'

'We hebben gelachen.'

Ik vermijd de blik in Edels ogen.

'We hebben gelachen met dat onhandige spartelen van die kleine kikker. Met de vette vingertjes die machteloos naar het pincet grepen. Met soldaat Joren die geen grip kon houden. Die man heeft nog dagen aan de prikkeldraad staan smeken. We hebben hem een rantsoen gegeven en een schop onder zijn kont. Daarna hebben we gerookt. Veel gerookt.'

Ik voel me wegzakken in een put, in een donkere waan van herinneringen. Edel kijkt en luistert. Het lijkt alsof hij waakt. In zijn stilte voel ik een veiligheid. Een vertrouwen om rechtop te mogen blijven zitten en hem uiteindelijk toch in de ogen te kijken. Mijn adem stokt.

'Ik heb dat kleintje in de voorbije twintig jaar elke dag opnieuw gered,' stamel ik met tranen in de ogen en ik kijk weg door de hoge ramen. 'Ik fantaseer ... Ik fantaseer ...'

Ik vind geen lucht meer om woorden te maken. Edel legt zijn gevouwen handen in de schoot en kijkt mee naar buiten.

‘Luister naar de geluiden,’ wijst hij door het raam. ‘Links zijn er geluiden, rechts zijn er geluiden, en je weet nooit wat het volgende zal zijn.’

Ik luister naar het ruisen van de stad, het tsjirpen van een vogel, een fietsbel, en ik voel hoe ik op adem kom.

‘Ik heb dat kleintje in mijn dagdromen zo vaak gered,’ probeer ik opnieuw.

‘Ik fantaseer het wanneer ik in een rij sta te wachten en een moeder haar baby troost. Wanneer ik in de verte de stemmen van spelende kinderen hoor. Wanneer ik in de file mijn greep op de tijd verlies. Wanneer Féline met haar stampende beentjes koppig weigert om in haar stoeltje te blijven zitten. Iedere keer droom ik dat de MEDEVAC-helikopters niet mogen landen. Ik laad het kleintje met zijn vader in ons voertuig. Zonder back-up rijden we de hele nacht door vijandelijk gebied naar een veldhospitaal. Daar nemen de artsen het over. Met het juiste materiaal en de juiste zorg. Thuisgekomen veroordeelt de krijgsraad mij tot een celstraf voor roekeloos gedrag en verlies ik mijn militair ereteken. In de gevangenis werk ik de hele dag in het atelier waar ik houten gereedschapskisten maak. En dat voelt goed. Elke keer opnieuw voelt dat goed.’

Edel luistert.

‘Ik ben teruggegaan,’ stamel ik. ‘Na de missie in Somalië zat ik zonder werk. Op een dag hoorde ik in het ochtendnieuws dat tien voormalige collega’s waren gedood in Rwanda, er werd een interventie voorbereid. De hele ochtend zat ik aan de radio gekluisterd. Ik heb mijn compagniecommandant gebeld en gevraagd of ik mee kon. Hij miste nog een teamleider en dus vertrok ik als vrijwilliger.’

‘Ik schreef Hanne dat ik was opgeroepen. Dat was gelogen. Ik weet niet waarom ik het haar niet durfde te zeggen. Waarom ik moest gaan. Ik heb daar spijt van.’

Edel knikt begripvol.

‘We hebben een stormlanding uitgevoerd en de luchthaven van Kigali bezet. Daar zat ik dan in ons bivak met mijn voor-

malige kameraden, wachtend op het bevel om onze opdracht te volbrengen. Plots stond er een vrouw voor mij die wild met haar armen op en neer zwaaide.

“Wat staan jullie hier godverdomme te doen!?” schreeuwde ze uit, de ogen wijdopen. “Op honderd meter van hier worden mensen afgemaakt! Doe godverdomme iets.”

Wat stond ik daar te doen? Ik was als commando opgeleid om te opereren achter vijandelijke linies. Nu was ik goed bewapend en gemotiveerd. Ik had een stadsplan van Kigali in de hand waar ik cirkels en vierkanten op getekend had. Ik was klaar om ‘iets’ te doen. Maar we deden niets. We boden de Rwandezen geen veilig toevluchtsoord. We bestormden geen ‘objectieven’ om ze tot de laatste man te verdedigen. We hadden een schooltje kunnen ontzetten. Eén schooltje maar of een kerk of een gezin. Ik had kunnen deserteren. Misschien had ik enkele collega’s kunnen overtuigen. Maar ik stond daar en deed niets. Niets.’

‘Dat moet zo frustrerend zijn,’ zucht Edel. ‘Eindelijk is het tijd voor actie. Je staat op het punt om mensen te redden ... En op dat moment waren er dus al tien collega’s vermoord?’

‘Ja, dat was toen al gebeurd.’

‘Dus de motivatie om in te grijpen moet heel groot geweest zijn.’

Ik knik, maar vind geen woorden meer. Mijn hoofd voelt zwaar. Ik ben moe, alsof ik moeizaam over een steile heuvel ben geklommen.

‘Ken je Bernie Glassman?’ vraagt Edel.

‘Nee, nooit van gehoord.’

‘Glassman is een Amerikaanse zenmeester die elk jaar een retraite organiseert op een onmogelijke plaats. Ik ben er een keer bij geweest in Auschwitz.’

Ik pak mijn telefoon en google Bernie Glassman. Op zijn website herken ik meteen het donkergroene heuvellandschap, gehuld in een fijne mist. Mijn schouders schokken. Ik krijg kippenvel op mijn armen. Dit is Rwanda.

‘De volgende retraite is in Rwanda,’ lees ik hardop. In de paas-

vakantie. Dan zal het voor mij twintig jaar geleden zijn.

‘Je kunt je misschien nog inschrijven,’ wijst Edel naar het schermpje.

Ik weet niet hoe ik moet reageren. Mijn handen trillen. Ik voel de nood om mee te gaan, Rwanda roept, maar tegelijk ook de angst om het aan Hanne te vertellen. Waar kom ik nu weer mee af? Mijn plek is thuis. Er is al zoveel wat ik vergeet.

‘Hoe krijg ik dit aan Hanne uitgelegd?’ fluister ik.

‘We kunnen nooit teruggaan om onze geschiedenis te veranderen,’ zegt Edel. ‘Maar we kunnen wel teruggaan naar die plaats. Om er een nieuw verhaal aan vast te knopen en mét onze geschiedenis te leren leven. Zo vertellen we verhalen die waar zijn, verhalen die niet waar zijn en verhalen waarvan we zouden willen dat ze waar zijn. Soms vertellen we verhalen door er jarenlang over te zwijgen. Maar al deze verhalen zijn waar. Want ze zeggen iets over wie we zijn en hoe we naar onszelf kijken. Misschien was er in 1994 ook iemand die je riep, toen je vrijwillig vertrok.’

‘Ik was fout,’ antwoord ik te snel. ‘Ik had voor Hanne moeten kiezen en thuisblijven. Maar dat is niet wat ik heb gedaan. Ik ben vertrokken.’ Edel knikt begripvol. ‘Iemand die mij riep ...’ Ik sluit de ogen. Vanuit de donkere stilte hoor ik de stem van Granny. Ik zie haar in de tuin staan.

De geur van versgemaaid gras. De buurman had haar die ochtend aan de bushalte gezien. Maar ze heeft de bus nooit gezien. Ze stond daar maar en wachtte. Waarom zat ik niet op die bus? Waar was ik toen? Waarom heeft ze niet op mij gewacht?

Was zij het die mij riep?

Daarom ben ik naar Rwanda vertrokken, omdat diep in mij een eeuwig verlangen brandt om mijn Granny te kunnen redden.

Hanne zal dit begrijpen. Ik heb woorden gevonden om uit te leggen waarom teruggaan voor mij zo belangrijk is. Ik wil mijn herinneringen niet meer uit de weg gaan. Het verhaal verzwijgen. Teruggaan naar Rwanda is niet iets is wat ik *wil* doen. Het is wat ik *moet* doen.